

TÜRKİYE AYDINLARIYLA DAYANIŞMA

HABER BÜLTENİ

EYLÜL 1986 SAYI:5

TÜRKİYE'DE DEMOKRASİ VE İNSAN HAKLARI FORUMU

KATILANLAR

Prof. Server TANİLLİ	Prof. Klaus LIEBE-HARKORT
Nevzat HELVACI İnsan Hakları Derneği Başkanı	Fakir BAYKURT Yazar
Demir ÖZLÜ Hukukçu	Cevdet SELVİ Petrol-İş Sendikası Genel Başkanı (Türk-İş)
Ahmet ABAKAY Çağdaş Gazeteciler Derneği Başkanı	Oskar VETTER DGB Eski Genel Başkanı
Kemal DAYSAL DİSK Genel Yürütme Kurulu üyesi	Ahmet EROL İş Müfettişleri Derneği Genel Başkanı

Bireylerin,hatta kurumların yaşamında olduğu kadar,ulusların yaşamında da,süregiden gelişmenin altını çizerek bir toplam yapmak,olan-bitenlerin tümü üzerinde düşünmek gereksinimi zaman zaman ortaya çıkar.Yurdumuz Türkiye'de 12 Eylül 1980'den sonraki gelişmeler de bugün böyle bir gereksinimi duyuruyor.Çünkü günümüzde:

- Gerçekten "ucuz işgücü cenneti" haline gelmiş ülkemizde,emekçi halkımızın lokması ufalıyor;

- İnsan hakları üzerindeki kısıtlamalar,baskılar sürüyor.Birçok düşünürümüzün bir "kışla talimnamesi"yle karşılaştırdıkları Anayasa düşünce,vicdan,anlatım,her tür örgütlenme özgürlüklerine,biçimsel görüntüler dışında işlerlik tanımıyor;

- Ahlaksal çürüme gitgide yaygınlaşıyor,derinleşiyor.Kültürün hemen her dalında uygulanan sayısız yasakların ve kısıtlamaların yol açtığı genel kültürsüzleşme,bu süreci daha da etkiliyor;

- Yurdumuzun insan ve doğa varlığı çok-uluslu tekellerin amansız sömürüsüne hedef oluyor;ekonomimiz,kat kat çoğalan dış borçların ağırlığı altında gitgide onların güdümüne giriyor;

-Atatürk dönemindeki,komşularla dayanışmaya ve işbirliğine dayalı barış,ulusal güvenlik ve ulusal egemenlik politikasından apayrı bir doğrultuda sürdürülen dış politika,ülkemizin komşularıyla ilişkilerini gerginleştiriyor,ülkemizde kalkınmayı güçleştiriyor ve ülkemizi bölge ve dünya barışını tehdit eden konumlara sokuyor;

- Tüm bunlar,içinde bulunduğumuz "Uluslararası Barış Yılı"nda büsbütün çağdışı bir tablo oluşturuyor.

Bu gerçekler,değişik inanış ve görüşlerde olsalar da,tüm yurtsever,demokrat,barışsever aydınlarımız ve namuslu insanlarımız için olduğu kadar,Türkiye'nin Avrupalı dostları için de,sürüp gitmesi kabul edilemiyecek olgulardır.

Elbette,ülkemizde bu gerçekleri bizzat yaşayan halkımız,aydınlarımız,gerçekçi,dürüst politikacılarımız,din adamlarımız bunlara ilişkin görüşlerini,ülkedeki kısıtlı anlatım olanaklarını sonuna kadar kullanarak,değişik araçlarla dile getiriyor ve çıkış yolları arıyor.

"Türkiye Aydınlarıyla Dayanışma Girişimi"miz,ülkemizle canlı bağlarını sürdüren aydınlarımızın,göçmen işçilerimizin yanı sıra,Avrupalı dostlarımızın da,o arayışa bir katkı sağlayacak biçimde,görüş ve düşüncelerini açıklamalarının yararına inanmaktadır.

Bu inançla,Sizi,13 Eylül 1986 BÜRGERHAUS NORDWESTSTADT 2 6000 FRANKFURT 50 adresinde saat 10'da yapılacak olan "Türkiye'de demokrasi ve insan hakları" forumuna katılmaya ve olanaklı ise orada görüş ve düşüncelerinizi dile getirmeye çağırmaktan kıvanç duyuyoruz.

İçten Selamlarımızla

Prof. Server TANİLLİ

BASIN KONSEYİ ÇALIŞMALARI SÜRÜYOR

Basın üzerine ek bir "özdenetim" yada ek bir baskı aracı oluşturacağı çeşitli gazeteler ve meslek örgütleri tarafından dile getirilen "Basın Konseyi"nin kuruluş çalışmaları sürüyor.Hasan Cemal,Güreri Cıvaoğlu,Yalçın Doğan,Oktay Ekşi,Orhan Erinç,Teoman Erel,Yurdakul Fincancı,Oktay Kurtböke ve Rauf Tamer'den oluşan çalışma grubu,gazetecilerin tartışmasına açtıkları "Basın Meslek İlkeleri Tasarısı" (önceki adıyla Basın Ahlak Yasası)na daha sonra son şeklini verecekler.

Basın Meslek İlkeleri Tasarısı'nın metni şöyle:

"Basın özgürlüğünü,ülkemizde insanca yaşamanın ve demokratik sistemin temel şartı sayan biz gazeteciler:

Anayasanın değiştirilemeyen maddeleri arasına,basın özgürlüğünü kısıtlayıcı hiçbir hükmün getirilemeyeceği ilkesini yerleştirilinceye kadar mücadele etmeye kendi özgür iradelerimizle söz vererek,

Basın özgürlüğünü,kamuoyunun gerçekleri öğrenme hakkının bir aracı sayarak;

Halkın gerçekleri öğrenme hakkını engellemeyi amaçlayan açık-kapalı sınırlamalarla savaşmanın,basın özgürlüğünü koruma ve yüceltmenin doğal gereği olduğuna inanarak;

Gazetecilikte temel işlevin gerçekleri bulup,bozmadan,abartmadan kamuoyuna yansıtmak olduğunu göz önünde tutarak;

Aşağıdaki meslek ilkelerine uymayı,sözünü ettiğimiz temel inançlarımızın bir gereği saydığımızı kamuoyu önünde açıklarız:

1- Bir kamu müessesesi olan gazetecilik mesleği,bu mesleğin dışında kalan özel veya ahlaka aykırı amaç ve çıkarlara alet edilemez.

2- Kişileri ve kuruluşları,eleştiri sınırlarının ötesinde küçük düşüren,aşağılayan veya iftira niteliği taşıyan ifadelere yer verilemez.

3- Kişilerin özel yaşamı,kamu çıkarlarının gerektirdiği durumlar dışında,yayın konusu olamaz.

4- Genel ahlak anlayışını,din duygularını,aile kurumunun temel dayanaklarını sarsıcı yada incitici,kişilerin estetik duygularını örseleyici yayın yapılamaz.

5-Soruşturulması gazetecilik olanakları içinde bulunan haberler,soruşturulmaksızın veya soruşturmanın hangi nedenlerle sonuç vermediği belirtilmeksizin veya doğruluğuna emin olunmaksızın yayımlanamaz.

6- Kamu yararı gerektirmedikçe,saklı kalması kaydıyla verilen bilgiler yayımlanamaz.

7- Gazeteci,kaynaklarının gizliliğini korur.Kaynağın kamuoyunu kişisel,siyasal,ekonomik,vb. nedenlerle yanıltmayı amaçladığı haller bunun dışındadır.

8- Yayın tarihi için konan zaman kaydına saygı gösterilir.

9- İlan ve reklam niteliğindeki yayınların bu nitelikleri tereddüde yer bırakmayacak şekilde belirtilir.

10- Suçlu olduğu yargı kararıyla belirlenmedikçe hiç kimse "suçlu" ilan edilemez.

11- Yasaların suç saydığı eylemler,gerçek olduğuna inandırıcı makul nedenler bulunmadıkça kimseye atfedilemez.

12- Hiç kimse,dini inançları,ırkı,cinsiyeti,sosyal düzeyi nedeniyle kınanamaz,aşağılanamaz.

13- Bir yayının dağıtım süreci tamamlanmadan,başkası onu kendi ürünüymüş gibi kamuoyuna sunamaz.

14- Gazeteci,mesleğin saygınlığına gölge düşürebilecek yöntem ve tutumla haber araştırmaktan sakınır.

15- Yayın organları,yanlış yayınlardan kaynaklanan cevap ve tekzip hakkına saygı duyarlar."

(Cumhuriyet,25 Temmuz 1986)

TGS BASIN KURULU'NA KARŞI

TGS İstanbul Şubesi Genel Kurulunda oybirliği ile alınan kararda,"Basına yeni kısıtlamalar anlamına gelen Basın Konseyi'ne karşıyız" denildi.Daha önce TGS Ankara Şubesi ve Çağdaş Gazeteciler Derneği de,Basın Konseyi'ne karşı çıkmışlardı.

Çağdaş Gazeteciler Derneği Başkanı Ahmet Akabay,**Yeni Gündem** dergisinde (19-22/6) şu sakıncaları dile getirmişti:

"Basının kontrolü ve böyle bir kurum oluşturulması düşüncesi gayrı resmi olarak ANAP iktidarı tarafından ortaya atılmıştır.Basının ahlak kurallarına uymadığı ve yalan haber yazdığını sık sık iddia eden Başbakan Özal ve onun çevresidir...Bu konsey basın tekellerinin denetimin de görev yapacak bir yapıya sahiptir.Son yıllarda özellikle artış gösteren işten çıkarmalara yeni bir gerekçe yaratılmaktadır."

SANAT ESERLERİ KATLİAMI SÜRÜYOR

ANAP iktidarının resim ve heykel tahribatçılığı boyutlanarak sürüyor.Bir süre önce İstanbul'da Beşiktaş'taki bir heykel Belediye Başkanı Mümtaz Kola'nın emriyle buldozerle yıktırılmıştı.Buna Antalya'da yeni örnekler eklendi:

Antalya'da daha önceden Mehmet Aksoy'un "İşçi ve Çocuğu" heykeli kaldırılmış,sonra da Orhan Taylan'ın "Prometheus" adlı büyük duvar resminin üstü boyanmıştı. Son olarak ise yontucu Kuzgun Acar'ın "El" heykeli yerinden sökülerek bilinmeyen bir yere kaldırıldı.Artık hayatta bulunmayan Acar'ın,eşi heykelin bulunduğu yerde yalnız birkaç kırık parçanın kaldığını söylüyor.ANAP'lı belediye başkanı ise heykelin yerinden kaldırılmasıyla ilgili olarak;"Daha önce onları oraya kim koyduysa kolaysa gelsin yeniden koysun" dediği öne sürüldü.

CEZAEVLERİNDE İNSANLIK ONURU

"Bugün cezaevlerinin nüfusu geçmiş hiçbir dönemle karşılaştırılamayacak kadar yüksek kültürlüdür.Bu,bir açıdan devletin kendi aydınlarına karşı tavrını göstermesi bakımından ilginçtir.Bu insanlar en doğal ihtiyaçları olan okumaktan yoksun bırakılmışlardır.Türkiye'de kitap, dergi ve gazete hâlâ tehlikeli bir nesnedir.O yüzden cezaevlerine ancak kimi tarih ve dini kitaplar girebilmektedir.

Eski Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürü Veli Deveci oğlu'nun bu sözleri 1980 sonrasında cezaevlerindeki uygulamaların kısa ama gerçekçi bir değerlendirmesidir.

Türkiye'nin her alandaki aydın birikimi nasıl YÖK ile üniversitelerde,ceza ve sansür yasalarıyla basın-yayın ve sanatta tahrip edilmişse,aynı şekilde cezaevlerin de de tahrip edilmektedir.

Cezaevlerindeki mevcut koşulları işkence olarak tanımlamak artık olanaksızdır.Daha doğrusu işkence sözcüğü yapılanları açıklamakta yetersiz kalmaktadır.Cezaevlerin de "işkence vardır" demek ve bununla yetinmek gerçeğin sadece bir bölümünü açıklamak ve daha da önemlisi asıl uygulamayı görememektir.

Cezaevlerinde başta dayak olmak üzere işkencenin birçok çeşidi vardır.Ama amaç esas olarak tutuklulardan yeni bilgiler edinmek veya onlara birtakım suçları yüklemek değildir.Amaç kişiliğin ezilmesi,insanın tüm değer yargılarına ters düşmesi,kendine yabancılaşması ve sonun da kendinden nefret ederek çökmesi veya tümüyle cezaevi yönetimine teslim olmasıdır.Dayak,zorunlu eğitim,hücre cezası,çırılçıplak soyup arama,sürekli aşağılama,vb. her şey bu amaca ulaşmak için uygulanmaktadır.

Aralarında doktorların ve psikologların da bulunduğu çeşitli meslek gruplarından kişiler bu uygulamalar sırasında önemli görevler almışlardır.İşkencelere göz yuman ve hatta bizzat katılan doktorlar olduğu gibi,tutukluların psikolojik olarak yıpratılması uygulamalarında yer alan psikologlar da vardır.

Bir psikolog,Dr. Emre Konuk,Yeni Gündem'de gördüklerini şöyle anlatıyor:

"Herhangi bir işkence yöntemine benzemiyor yapılanlar.Yani ortada bir örgüt bulma,istihbarat yapma,herhangi bir amaç için çalışma yok.Bunları çoktan aşmışlar.Mesela,büyük bir salona çok kalabalık bir topluluk alıyorlar,sonra yorulana kadar herkesle uğraşıyorlar."

Bu uygulamalar Türkiye'deki yetkililerin buldukları yeni bir yöntem değil.Uluslararası Af Örgütü'nün işkence kurbanlarının rehabilitasyonu için kurduğu merkezlerden bir tanesi de Danimarka'dadır ve bu merkez 1985' de yayınlanan raporunda;işkence tekniklerinin son 15 yıl da büyük gelişme gösterdiğini ve işkencenin tamamen farklı amaçlara yöneldiğini açıklamaktadır:

"Bugün amaç mahkumların kimlik ve kişiliklerini mahvetmek.Bu amaç,kişiliğin davranışsal ve yapısal kalıplarına doğrudan saldırıyla gerçekleştiriliyor.Yönetenler bu yolla siyasi muhaliflerini farklı ırk ve inançta olanları ezerek,insanlara çaresizlik aşılayıp terörize etmeyi başarıyorlar.Aşırı acıya maruz bırakılan kurbanların fiziksel ve sinirsel sistemleri bozuluyor.Ortaya güçsüzlük,aşırı çaresizlik ve aşağılanma gibi durumlar çıkıyor.Kişiliğe saldırılar,sonuçta bireyi fiziksel ve psikolojik olarak kendini tanıyamaz hale getirmeyi amaçlıyor."

Türkiye'nin askeri cezaevlerinde bu amaçla uygulanan yöntemlerin oldukça 'bilimsel' oldukları söylenilebilir.Tutuklular çeşitli gruplara ayrılmışlar.İlk gruptakiler "iflah olmazlar" olarak adlandırılıyor.Bu grupta daha çok politik hareketlerin yöneticileri bulunuyor.Bunlar yıllardan beri güneş ışığı almayan havasız hücrelerde tutuluyorlar.Havalandırmaya çıkartılmıyorlar.Psikolojik ve fiziksel baskı en fazla bunlara uygulanıyor.

İkinci bölüm koğuşlardaki 'militanlar'.Bunlara yukarıda anlatılan baskılar uygulanıyor.

Üçücnü bölüm 'bağımsızlar'.Çeşitli hareketlerden ayrılmış insanlardan oluşuyor.Bunlar da ikiye ayrılmış; işbirliği yapanlar ve yapmayanlar olarak.İşbirliği yapanlar da kendi içinde ikiye ayrılıyor:Pazarlıkçılar ve ötekiler.Pazarlıkçılar salıverilmesi koşuluyla 'itiraflarda' bulunanlar...Ötekiler ise eski kavga arkadaşlarının üzerine copla saldıracak duruma gelmiş,getirilmiş insanlar...

Bu 'bilimsel' ayrım temelinde her kesime ayrı bir muamele yapılıyor.Amaç aynı;ezmek,direncini kırmak ve tümüyle teslim almak.Farklı kişiler için farklı yollar deneniyor.

Ancak uygulayıcıların önceden tahmin edemeyecekleri,ummadıkları düzeyde bir direniş var.Kaba fiziksel ve psikolojik baskının yanısıra gazeteden,kitaptan,satranç oynamaktan,kısacası akla gelebilecek her türlü meşgaleden ve haberleşme olanaklarından yoksun bırakılmak istenen tutuklular büyük bir yaratıcılıkla karşı yöntemler geliştirmişler.

Neyyire Özkan,**"Cezaevi-Cezaevi"** kitabında koğuş araması ve sıra dayağından sonra kadınlar koğuşunda nasıl halay çekildiğini anlatır.Bir başka örnekte ise yaratıcılığı sergiliyor:

"Herşey yasak.Ama biz örneğin küçük küçük tahtalar kesip domino yapmıştık.Ranzalar da tahtaydı,ranzaları birbirine tutturan çivilerin dışında demir aksam yoktu. Bazen kantinden alışveriş olduğu seyrek günlerde kasaların da geldiği olurdu.İşte bu kasalardan bir tane alakoyduğumuz bir seferinde,kasanın tahtalarını kullanarak yaptık dominoyu.Bir iki tane kullanılmış permatik kaldıysa elimizde -ki onlar da sayılıp verilir,sayılıp alınırdı- bunu kırıp,tahta sandıktan çıkarıp,ayakkabıların topuklarına vurarak düzelttiğimiz çivileri,içine sokarak elde ettiğimiz 'kesici alet'imizi tahtalara sürte sürte yaptığımız küçük parçalardı domino taşları.Böyle küçücük bir çiviyle sürterek ne denli uzun zaman aldığını hesabedin. İşte böyle eş büyüklükte tahtaları,daha sonra lavabo aralığında gizliden yaktığımız kağıt üzerinde kızdırdığımız yağın içine atarak dayanıklı hale getiriyor ve yağı emerek sağlamlaşmasını sağlıyorduk."

İnsanlık onuru direniyor,inanılmayacak yöntemlerle yasakları aşıp kendini koruyor.

BASIN VE SANATA BASKILAR

UYUŞTURUCU KULLANANLARLA İLGİLİ DİZİYE PARA CEZASI

Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan uyuşturucu kullananlarla ilgili bir yazı dizisinde "evlenme yasağı bulunan kişiler arasındaki cinsel ilişkilerden" söz etmek suçundan yargılanan Okay Gönensin ve Erhan Akyıldız mahkemece suçlu bulunarak para cezasına çarptırıldılar.(18/6)

YAYIMCI KIVANÇ'A 75 YIL HAPİS İSTENİYOR

Yayımcı Hüseyin Kıvanç'ın "yayın yoluyla komünizm propagandası yaptığı" iddiasıyla 10 yıl önce açılan davalarına tutuklu olarak devam ediliyor.1975 yılında yayınlanan 5 broşürde komünizm propagandası yapıldığı iddiasıyla yargılanan Kıvanç'ın tahliye istemi reddedildi. (19/6)

GAZETECİ ÖĞRETMENE İŞKENCE

Öğretmen Dünyası dergisinin eski sahibi öğretmen Ayhan Saruhan'a işkence yapan polisler yargılanıyor.Saruhan 6 Aralık 1984 tarihinde İsveç'ten gelen bir heyete rehberlik yaptığı iddiasıyla gözaltına alınmıştı.Uzun süre emniyette tutulan Ayhan Saruhan'a yapılan işkenceler arasında kollarından elektrik vermek de bulunuyor.İşkenceci Ali Kaymakçı adlı polis memurunun 3 ay ile 3 yıl arası hapis ile cezalandırılması isteniyor. /19/6)

İLHAN SELÇUK BERAAT ETTİ

Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan "Kurtarıcı" adlı yazısında Cumhurbaşkakına hakaret suçundan yargılanan gazeteci İlhan Selçuk beraat etti. (21/6)

BELEDİYE BAŞKANI GAZETECİ DÖVDÜRÜYOR

Eminönü Belediyesindeki yolsuzluk iddialarını araştıran **Milliyet** gazetesi muhabirleri Aydın Özdalga ve Mücahit Biber,belediye başkanı Tahir Aktaş'la görüştükten sonra kendilerini taksiyle izleyen bir grup saldırgan tarafından dövüldüler.İki gazeteciyi döven kişilerin Tahir Aktaş'ın arkadaşları oldukları ileri sürüyüyor.

Milliyet gazetesi muhabirleri daha önce Tahir Aktaşla belediyedeki yolsuzluk iddialarını görüşmek istemişlerdi.Belediye Başkanı ise önce gazetecilere diğer ilçe belediye başkanları ve meclis üyeleri içinde hakaret etmiş,sonra da üzerlerine yürümüştü.Etraftaki diğer belediye başkanlarının araya girmesi ile olay yatıştırılmış, ancak gazeteciler görevlerini yarıda keserek oradan ayrılmak zorunda kalmışlardı.Gazetecilerin bindikleri taksi bir süre sonra kendilerini otomobille izleyen 5 kişi tarafından durduruldu ve gazeteciler arabadan indirilerek dövüldüler.Gazetecileri dövenler daha sonra yakalanarak tutuklandılar. (5/7)

CUMHURİYET MUHABİRİ ÖLÜMLE TEHDİT EDİLDİ

Cumhuriyet gazetesinde yer alan bir haberle ilgili olarak Siirt Milli Eğitim Müdürü Abdurrahman Yıldız gazetenin Siirt muhabiri Cengiz Mumay'ı ölümle tehdit etti.

Gazetenin 30 Haziran tarihli sayısında yer alan, "Siirt Milli Eğitim Müdürü,öğrenci dövmek yasak değil dedi" başlıklı haberden dolayı hakkında bakanlık soruşturması açılan Abdurrahman Yıldız,daha sonra Cengiz Mumay'ı tehdit ederek,"Seni yaşatmayacağım.Döveceğim,dövdüreceğim,**Cumhuriyet**'te benim hakkımda yazı yazmak neymiş göstereceğim.Seni en sonunda öldüreceğim",dedi.Olaydan sonra kenti terkeden Milli Eğitim Müdürü hakkında soruşturma yapılıyor. (14/7)

SANSÜRÜN KALDIRILIŞININ YILDÖNÜMÜ

Basından sansürün kaldırılışının yıldönümünde gazeteciler ve parti yöneticileri basına uygulanan baskıları kınadılar.Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Nezih Demirkent yaptığı konuşmada çeşitli yasalarla gazetecilik mesleğinin kısıtlandığını söyledi.SHP Genel başkanı Erdal İnönü radyo ve televizyonda yaptığı seçim konuşmasında,Türk basınının özgür çalışamadığını ve yasaklar yüzünden gerçek haberciliğin yerini magazin dedikodularının aldığını bildirdi.DSP'nin yazılı açıklamasında ise,"Sansürün kaldırıldığını kutlayacak halimiz kalmadı" denildi. (25/7)

MEHMET BARLAS:"SORUMLU GAZETECİ ÜLKEYE ZARAR VERECEK OLAYLARI GÖRMEZLİKTEN GELEBİLİR"

Milliyet gazetesinin cuntaya yakınlığıyla tanınan başyazarı Mehmet Barlas Rotary Klübünün bir yemeğinde yaptığı konuşmada ,basında otosansürün önemini vurgulayarak,"Türkiye'de her an demokrasi kesilebilir,burada basının büyük sorumluluğu vardır",dedi.

Barlas'ın "ülkeye zarar vereceği" gerekçesiyle yayınlanmasını eleştirdiği haberler arasında Başbakan Özal'ın kızı Zeynep Özal'a 52 milyon lira değerinde Jaguar bir araba hediye edilmesi de bulunuyor.Barlas ayrıca, "bir süre önce eline geçen ve ülkenin önde gelen birçok işadamı hakkında adli soruşturma açılmasına neden olabilecek bir belgeyi bu nedenle basına yansıtmadığını" da söyledi.

Barlas'ın sözleri hem gazetecilik anlayışı,hem de ülkede "demokrasinin sona erebileceği" konusundaki görüşü dolayısıyla Türkiye basınında büyük tepki gördü.

Barlas,birkaç gün sonra sözlerinin yanlış yansıtıldığını iddia ettiyse de,haberi veren Anadolu Ajansı muhabiri haberin doğruluğunda ısrar ediyor.Anadolu Ajansı Müdürü haberin yalan olduğunun yinelenmesi üzerine istifa etti. (25/7)

MİLLİYET SANAT DERGİSİ İÇİN SUÇ DUYURUSU

Milliyet Sanat Dergisinin 1 Ağustos tarihli sayısında yer alan bir şiirde Allaha,peygamberlere ve kitaplarına hakaret edildiği gerekçesiyle suç duyurusunda bulunuldu. Dergide İsmail Uyaroğlu imzasıyla yayınlanan "Kısas-ı Enbiya-ı Şuara" başlıklı şiirde,TCK'nın 175. maddesinin ihlal edildiği öne sürüldü.İstanbul Cumhuriyet Savcılığına yapılan suç duyurusunda İsmail Uyaroğlu ile derginin sorumlu yazıişleri müdürü hakkında kamu davası açılması istendi. (9/8)

GÖKYÜZÜ DERGİSİ SAHİBİ GÖZALTINDA

Aylık **Gökyüzü** dergisinin sahibi M.Adnan Fırat bürosuna gelen siyasi polis elemanlarınca gözaltına alındı. Fırat'ın gözaltına alınış nedeni hakkında dergi çalışanlarına yada ailesine hiçbir bilgi verilmedi. (9/8)

MUZIR YASASI

Muzır yasası "muzırlıklarına" devam ediyor.Halen, **Sudaki İz** romanının yazarı Ahmet Altan ve yayımcısı Erdal Öz hakkında 10 milyon lira para cezası istemiyle açılan dava sürüyor."Playboy" ve "Playmen" dergilerinin yayımcıları için istenen para cezaları ise 2 milyar liraya vardı."Erkekçe" dergisinin Haziran sayısı da muzır bulunarak toplatıldı.Muzır kuruluna "muzır" dendiği gerekçesiyle yargılanmakta olan "Cumhuriyet" gazetesi yazı işleri müdürü Okay Gönensin'in davası sürüyor.

Öte yandan Haziran ayı içinde Dr. Haydar Dümen'in **Cinsel Yaşam II** adlı kitabı müstehcen bulunarak toplatıldı.Türkiye toplumunun sosyal,cinsel ve psikolojik sorunları üstüne bilimsel araştırmaları içeren kitap,ilk kez 1979 yılında basılmış,1981 yılında ise 2. baskısı yapılmıştı.

Muzır Kurulu aynı şekilde Dr. Emin Derman'ın cinsellikle ilgili 7 kitabını da muzır buldu.

İstanbul Festivali çerçevesinde düzenlenen İngiltere Güzel Sanatlar Kurulunun "70 fotoğraf" sergisi ise so

nunda yalnızca 69 fotoğrafla gerçekleşti.Düzenleyiciler, muzır kurulunun korkusundan fotoğraflardan birini sergilemeye cesaret edememişlerdi.

EKİN-BİLAR YÖNETİCİLERİ YARGILANIYOR

İzinsiz toplantı düzenledikleri iddiasıyla haklarında dava açılan Aziz Nesin ve Ekin-Bilar şirketinin üç yöneticisinin yargılanmasına 24 Haziran tarihinde Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesinde başlandı.Ankara Valiliği Olağanüstü Hal Bürosu tarafından izin verilmediği halde konser,konferans ve müzik geceleri düzenledikleri öne sürülen Ekin-Bilar yöneticileri Aziz Nesin,Cevat Geray,Mehmet Özsuca ile Yalçın Küçük'ün 1 yıl hapis cezasına mahkum edilmeleri istendi.

Aynı davaya bu toplantılara salon tahsis eden Ankara Sanat Tiyatrosu İdare Müdürü Koray Ergün ile Çankaya Sineması yöneticisi Tekin Yücebakan da sanık olarak dahil edildiler.Ancak DGM daha sonra davayla ilgili görevsizlik kararı alarak,dava dosyasını Ankara Cumhuriyet Savcılığına gönderdi. (25/7)

TOSKAY'A GÖRE YILMAZ GÜNEY HABER DEĞERİ TAŞIMIYOR

Gazetecilerle yaptığı bir görüşmede TRT'nin yayın politikasını anlatan TRT Genel Müdürü Tunca Toskay bir soru üzerine Yılmaz Güney'in "Yol" filminin Cannes film festivalinde birincilik ödülünü almasının TRT açısından haber değeri taşımadığını söyledi.Tunca Toskay ayrıca Nazım Hikmet'in şiirlerinden yapılan bestelerin TRT'de yer almasının söz konusu olmadığını söyleyerek şunu ekledi: "Bizim devletle ihtilafı olanlarla işimiz yok." (3/7)

AZİZ NESİN DİKİLİ FESTİVALİNDE KONUŞTURULMADI

Yazar Aziz Nesin'in Dikili'de düzenlenen kültür ve sanat festivalinin açılışından bir saat önce yapacağı basın toplantısı,programda olmadığı gerekçesiyle engellendi.Aziz Nesin olayla ilgili olarak,"Ekin Bilar AŞ'nin etkinlikleri ve Dikili'de Olof Palme parkının açılmasıyla ilgili şeyler söyleyecektim.Birkaç kişiyi karakola davet etmişler,bizi de konuşturmuyorlar",dedi. (11/7)

"TEYZEMLE SEYAHAT" FİLMİNE TRT YASAĞI

GeorgeCukor'un 1972'de çektiği "Teyzemle Seyahat" adlı film önceden programa konduğu halde TV Yayın Denetim Müdürlüğü tarafından "Türk polisini ve Türk insanını küçük düşürdüğü" gerekçesiyle yasaklandı.Sansürden geçtiği halde filmin yayından çıkarılmasının nedeninin,Türkiye'de çekilen bölümlerinde Türk polisinin rüşvet aldığını göstermesi olduğu belirtildi. (15/7)

TÜRKÜCÜ SELDA WOMAD FESTİVALİNE KATILAMADI

Türkücü Selda Bağcan çağrılı olduğu İngiltere'de düzenlenen WOMAD festivaline pasaport işlemlerinin tamamlanmaması nedeniyle katılamadı.Bilindiği gibi Selda 12 Eylül'den sonra türküleri nedeniyle birçok kez yargılanmış ve hapis yatmıştı. (18/7)

FESTİVALDEKİ DOKUZ FİLMDEN SEKİZİ YASAK

25. Uluslararası Sanat ve Kültür Festivali etkinlikleri nedeniyle Bursa'da düzenlenen Sinema Günlerinde gösterilmesi planlanan 9 filmden 8'inin gösterimine Bursa Valiliğince izin verilmedi.İzin verilmeyen filmler arasında Avusturya yapımı "Zaferin Bedeli","Kontes Mizzi" "Oscar Kokoşka'nın Portresi" ve Alman yapımı "Kırmızı Çorap" ve "Lina Braake" filmleri de bulunuyor.Yasak dolayısıyla program ancak dört gün gecikmeli ve tek film gösterisiyle yapılabildi. (23/7)

AST'A DEVLET YARDIMI VERİLMİYOR

Özel tiyatrolara yapılan devlet yardımından bazı tiyatrolar gerekli başvuruyu yaptıkları halde yararlandırılmıyor.Yardım alamayan tiyatrolar arasında Ankara Sanat Tiyatrosu,Ortaoyuncular,Nejat Uygur Tiyatrosu ve Kartal Sanat İşliği de var.Kurulun kararını Ankara Sanat Tiyatrosundan Rutkay Aziz şöyle değerlendirdi:"Kanımızca yardım verilmeme olayı,toplumcu-gerçekçi tiyatro savaşımında gelecek dönem 25. yılını kutlayacak olan AST'ın doğrudan varlığını yok etmeye yönelik bir girişimdir.Üstelik salt AST'la sınırlı değil,ülkemiz tiyatrosunun özgürlükçü,yaratıcı gelişimine indirilen bir darbe niteliğindedir.Bu kararı,her alanda sıkça uygulanan anti-demokratik keyfi uygulamaların tiyatro alanına da sıçraması olarak değerlendirebiliriz." (26/7)

TİYATRO SANATÇISI KOCATÜRK YARGILANIYOR

İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatrosu sanatçılarındanKemal Kocatürk hakkında,kendisinin yazdığı ve sahneye koyduğu "Nasreddin Hocalardan Biri" adlı oyunda,metin dışı "Orak yok,çekiç yok" sözcüğünü kullanarak komünizm propagandası yaptığı gerekçesiyle İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesinde açılan dava başladı.Savcı,sanığın 15 yıl ağır hapis cezasıyla cezalandırılmasını istedi. (8/8)

YASAKLANAN KONSER

Rahmi Saltuk'un 17 Ağustos günü Bodrum kalesinde kalesinde vereceği konser,kaymakamlık tarafından hiçbir gerekçe gösterilmeden yasaklandı.Daha sonra,Rahmi Saltuk'a,konserini kalede değil Yeni Sinema'da gerçekleştirebileceği bildirildi.Rahmi Saltuk,"Bunlar idarenin her türlü eylem ve işleminin yasal dayanakları olması kuralına taban tabana zıt uygulamalardır" dedi. (16/8)

KISA KISA...KISA KISA...KISA KISA...

- İstanbul Tabip Odası'nın 26-27 Nisan 1986 tarihinde yapılan kongresi için izin alınmadığı ve kongre sırasında "bildiri dağıtıldığı" savları ile İstanbul Tabip Odası'nın önceki yönetim kurulundan 7 kişi hakkında dava açıldı. (4/8)

- Bu yıl eğitim sistemi değiştirilen ve eğitim süresi dört yıla çıkartılan Budsa Belediye Konservatuarına giriş için aranacak şartlar Bursa Belediyesi'nce açıklandı.Açıklamaya göre,ilkokul mezunu olmak,beden yapısı ve kulak yönünden uygun olmak gibi koşulların yanında "Sabıkalı olmamak ve yapılacak gizli tahkikat sonucu sakıncalı durumu bulunmamak" gerekiyor. (6/8)

- Ege ve 9 Eylül Üniversitelerine bağlı dokuz fakültenin öğrenci derneği yöneticileri,öğrenciler üzerine baskıları kınayan bir açıklama yaptıkları için 27 Ağustos'da yargıç önüne çıkacaklar.Dernek yöneticileri,19 Mayıs nedeniyle TBMM Başkanlığına öğrencilerin sorun ve istemlerini içeren bir dilekçe sunmak için İzmir'den Ankara'ya yola çıkan öğrencilerin 12 saat gözaltında tutulmalarını,İnciraltı öğrenci yurtlarının polis tarafından aranmasını,yurtta ölen öğrencinin cenaze töreni için toplanan öğrencilerden 20'sinin yurttan ayrılmalarının istenmesini ve 1 Mayıs'ta bazı öğrencilerin göz altına alınmalarını,yaptıkları bir açıklama ile protesto etmişlerdi. (21/8)

- 1402 sayılı sıkıyönetim yasası ile üniversitedeki görevlerinden sıkıyönetim komutanlıklarınca alınmış olan öğretim üyeleri,Karadeniz Teknik Üniversitesi eski rektörü Prof. Erdem Aksoy'un başkanlığı altında dernek kurma girişiminde bulundular.Haklarında "sakıncasızdır" bile dense (bir bilim adamı için bu ne demek oluyorsa) üniversitelerince bu kez,"YÖK izin vermiyor",yada "kadromuz yok" gerekçeleri ile görevlerine iade edilmeyen,Doğramacı'nın haklarında "Başbakan olur derse alırız" buyurduğu ve en son uygulama olarak "bizde kadro yok ama başka (uzak) bir üniversitede işe başlayabilirsiniz" denilen öğretim üyeleri,haklarını savunmaya ve üniversitelerdeki bu düzenin (düzensizliğin) böyle devam etmeyeceğini,bir gün mutlaka onların da onurlu yerlerini alacaklarını bir üniversiteye kavuşacağımızı -pek kolay unutanlara- hatırlatmaya kararlılar.

- Tutuklu ve Hükümlü Aileleri Yardımlaşma Derneği'nin kuruluş başvurusu,dernek kurucularının çocuklarının devlet aleyhine işlenen suçlardan yargılandıkları gerekçesi ile geri çevrilmişti.SHP'li Barış Can,konuyu TBMM'ye getirerek,dernek kurma hakkının gasp edilmesinin demokrasi ile nasıl bağdaştırıldığını sordu (24/8)

ENTERNASYONAL MARŞI DAVASI VE SÜMEYRA

Türkiye'de,12 Eylül'den hemen birkaç ay sonra açılan "dava"lardan biri de,"Enternasyonal Marşı Davası"-dır.Bu dava,dünya demokratik kamuoyuna yeterince maledil meyen davalardan biri olarak bir-iki gazetenin kısa haberleri arasında kaldı."Enternasyonal Marşı Davası"nda yargılananlardan biri de değerli halk sanatçımız Sümeyra'dır.

Sümeyra da,birçok sanatçımız gibi,çalışmalarını yurt dışında sürdürmek zorunda kalanlardan...12 Eylül'den hemen sonra,Batı Berlin Senatosu'nun konuğu olarak, "Türkiye Kültür Haftası"na katılmak üzere Berlin'e geldi.Batı Berlin'deyken,DİSK'e bağlı Maden-İş Sendikası yöneticileri,Maden-İş İşçi Korosu üyeleri ve koronun yöneticisi olarak kendisi hakkında,sendikanın bir kongresinin açılışında Enternasyonal Marşı'nı söyledikleri iddiasıyla ve ağır hapis cezası istemiyle dava açıldığını öğrendi.

"Maden-İş Kongresi'nde 'Enternasyonal' marşı söyleyen 26 kişi hakkında dava açıldı"

"İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı DİSK'e bağlı Türkiye Maden-İş Sendikası'nın 19-22 Aralık 1979 tarihinde Yeşilköy Çınar Otelinde yapılan Genel Kurul Toplantısı'nda açılışta ve kapanışta **"Enternasyonal"** marşını söyleyerek komünizm propagandası yaptıkları gerekçesiyle 26 kişi hakkında dava açtı.

Aralarında halen firarda olan Maden-İş Sendikası yönetim kurulu üyeleri Mehmet Karaca,Bahtiyar Erkul,Kemal Daysal ve Metin Denizmen gibi isimlerin olduğu sanıklar hakkında askeri savcılık 6 yıl 8 ay ile 13 yıl 4 ay arasında hapis cezaları isteğinde bulunarak dosyayı 3 numaralı askeri mahkemeye gönderdi.

Öte yandan halen bulunamayan ve koroyu yönettiği belirlenen Atilla adlı kişi ile Sümeyra Çakır,Mümtaz Suat Esinel ve Sahir Özkök haklarında dosya bulundukları zaman işleme konmak üzere ayrıldı." **(Hürriyet,6 Şubat 1981)**

Bu davada yargılanmakta olanlara,daha sonra askeri mahkemelerce ağır hapis ve sürgün cezaları verildi.

"Enternasyonal marşından 13 Maden-İş'li 5,5'ar yıl hapse mahkum oldu"

"DİSK'e bağlı Türkiye Maden-İş Sendikası'nın 19-22 Aralık 1979 tarihinde yapılan 23. Genel Kurulu'nda **"Enternasyonal Marşı"**nı söyledikleri gerekçesiyle 3 Numaralı Askerî Mahkemesinde tutuklu olarak yargılanan 13 kişi 5 er yıl 6 şar ay 20 gün,1 kişi ise 3 yıl 8 ay 13 gün hapis cezasına çarptırıldı.

Ayrıca sanıkların TCK'nun 172/Son Maddesi gereğince 1 er yıl 10'ar ay 6'şar gün Bursa'da emniyet gözetimi altında bulundurulmalarına ve ömür boyu kamu hizmetlerinden yasaklanmalarına karar verildi.Sanıklardan Ayşe Bayram'ın cezası ise yaşının küçük olması nedeniyle 3 yıl 8 ay,13 gün hapis cezasına çevrildi." **(Cumhuriyet,20 Haziran 1981)**

Enternasyonal Marşı Davası ile ilgili olarak sürdürülen "harekât" bununla kalmadı:

Eylül 1982'de,Frankfurt Konsolosluğu'nda,"talimat gereğince" Sümeyra'nın pasaportuna el konuldu.Daha sonra da,"Resmi Gazete"de,"vatandaşlığı kaybettirilenler" arasında ilan edildi.

Sümeyra sanatsal çalışmalarını bugün yurt dışında sürdürüyor.Helsinki Barış Şarkıları Festivali'nden,Atina'da Barış Kongresi'ne;Amsterdam'da 8 Mart Dünya Kadınlar Günü kutlamasından,Ulm'de grev toplantılarına kadar, türkülerimizi insanlığın barış ve özgürlük türkülerine katıyor.Anadolu insanlığının ve onun gönlünde,dilinde yaşattığı,"DÜNYA BENİM RIZKIMDIR / HALKI BENİM HALKIMDIR" diyen,Yunus Emre'lerin yüzyıllar ötesinden insanlığı kardeşliğe,birliğe çağıran,haktan ve haklıdan yana olan,zalime karşı çıkan ENTERNASYONALCI geleneğini sürdürüyor.

1981 yılında,Helsinki'de yapılan Barış Şarkıları Festivali'nde,Sümeyra Amerikalı şarkıcı Pete Seegers ve Güney Afrikalı şarkıcı James M. Philips ile beraber sundukları bir türküler akşamında

BİR PORTRE

1969'da İstanbul Teknik Üniversitesi'ni mimar olarak buturin Sümeyra,bu öğrenimi sırasında ve daha sonra 1971 yılına kadar İstanbul Belediye Konservatuarı ses eğitimi bölümüne devam etti.Konservatuar'da;antik aryalar ve Schubert,Schumann,Brahms gibi Alman romantik bestecilerinin lied literatürü üzerinde ses ve müzik teorisi eğitimi gördü.

Bundan sonraki dönemde çalışmalarını halk türküleri üzerinde yoğunlaştıran Sümeyra,1971 yılında,halk türkülerinin yorumlanışı ve söylenişinde yeni bir ekol oluşturan Ruhi Su ile ses,türküler ve saz sanatı üzerinde çalışmaya başladı.Bu dönem 5 yıl sürdü.Ruhi Su ile birlikte İstanbul'da kurulan "Dostlar Korosu" çalışmalarını yönetti.Bu çalışmalar 1976'da "El Kapıları" ve 1977'de "Sabahın Sahibi Var" plaklarının yayımı ile sürdü.Sümeyra bu çalışmalarla birlikte sendikaların,meslek kuruluşlarının,Türkiye Barış Hareketinin düzenlediği kültürel eylemlerde de yer aldı.

1977'de davetli olarak gittiği İngiltere'den sonra Fransa ve İsveç'de konserler verdi.Aynı yıl Batı Berlin'de yapılan "Nazım Hikmet Haftası"na katıldı.

1978'de Havana'da yapılan "11. Dünya Gençlik Festivali"ne,Atina'da yapılan "Akdeniz Ülkeleri Barış Festivali"ne ve 1979'da Bulgaristan'da yapılan "Alen-Mak" festivaline çağrılı olarak katılan Sümeyra,gene 1979'da DİSK'e bağlı Türkiye Maden-İş Sendikası'nın korosunu yönetmeye başladı.1980'de "Batı Berlin Türk İşçi Korosu" ile birlikte yaptığı "Barış ve Gurbet Türküleri" plak çalışması F.Almanya'da Plaene Yayınevi tarafından yayımlandı. Aynı yıl Batı Berlin Senatosunun düzenlediği "Türkiye Kültür Haftası"na katıldı.

Sümeyra F.Almanya'da bulunduğu süre içinde,Berlin-DAC'de 1981 yılındaki "Politik Şarkı Festivali"ne,aynı yıl Helsinki'de yapılan "Laulu Festival"e ve F.Almanya'da,Alman ve Türkiyeli sanatçıların ortaklaşa düzenlediği "Ich Liebe mein Land - Nazım Hikmet" adlı konserler dizisine katıldı.Bunlarla birlikte,F.Almanya,Batı Berlin, Fransa,Hollanda,Danimarka,İngiltere, Belçika, Yunanistan ve Kıbrıs'ta sendikaların,demokratik kuruluşların,barış hareketinin ve kent yönetimlerinin davetlisi olarak kültür programlarına katıldı ve konserler verdi.Radyo ve televizyon programlarında yer aldı.

1983'de Dortmund'da yapılan "Gençlik Festival"ine katılan Sümeyra,1984 yılında "Kadınlarımızın Yüzleri" adlı plağını yaptı.

Sümeyra çalışmalarını halen F.Almanya'da sürdürmektedir. ●

Reha İsvan

GERÇEK DEMOKRASİ ANCAK TÜRKİYE HALKININ GÖNLÜNDE MEVCUTTUR

Avrupa Konseyi Parlamentosu'nun 30 Haziran-4 Temmuz tarihleri arasında İstanbul'da yapılan mini oturumuyla ilişkili faaliyetler çerçevesinde Sosyalist Grubun 30 Haziran'da İstanbul Şeraton otelinde düzenlediği Demokrasi ve İnsan Hakları Semineri'nde Reha İsvan'ın yaptığı konuşma.

"Türkiye'de insan haklarının geliştirilmesi gereksinimi sorunu"na geçmeden önce, Avrupa Konseyi Sosyalist Grubuna bize sorunlarımızı ortak değerlendirme olanağı verdiği için teşekkür ederim.

Türkiye'de demokrasinin kurulması Türk toplumu için temel önemde olduğu kadar Avrupa için de hayati bir sorundur.

Avrupa Konseyi Parlamentosu Sosyalist Grubu üyelerinin sabırlı ve kararlı çabaları sonucu, Avrupa Konseyinin tüm üye ülkeleri için tek türden demokratik kıstasların vazgeçilmezliği kabul edilmiş bulunmaktadır. Türkiye için Türk usulü bir demokrasinin yeterli olduğuna inananlar en sonunda Avrupa demokrasisi içinde çifte standartların olmaması gerektiğine ikna olmuşlardır.

Avrupa Konseyinde temsil edilen üyeler sorunlarını işbirliği içinde çözme çabalarında bazen birbirlerini eleştirmek zorunda olan taraflardır. Böylesi bir yaklaşımı birbirlerinin işlerine müdahale yada gereksiz yere karışma olarak tanımlamak haksız olduğu kadar akılcı da değildir.

Bence, ülkemizde "demokrasiye geçişin tamamlanması" engelleyen başlıca sorun öncelikle insan haklarının sağlanması zorunluluğudur. Kuşkusuz hukukçular ve bilim adamları gözyumulması olanaksız hapishane koşulları ve yasal boşluklar konusunda süregiden sorunları ele alacaklardır. Benim vurgulamak istediğim nokta, demokrasinin en temel önkoşulları olan ifade ve örgütlenme özgürlüklerin den ayrılması mümkün olmayan düşünce özgürlüğü konusundaki yaygın kaygılardır.

Bizzat barış hareketinin geleceğini ele alalım. Bugünkü dernekler yasasına göre gerçek bir Türk barış hareketinin oluşturulması hemen hemen olanaksız görünmektedir. "Gerçek" bir barış hareketinden kastım, barışın silahlanma yarışını hızlandırarak sağlanabileceği, sözde "güç yoluyla barış" ilkesi doğrultusundaki son derece tehlikeli hayallere karşı bir barış hareketidir. Düşündüğüm, savaş değil silahsızlanma, silahlanma yarışının sürmesi değil detantın yeniden kurulması, nükleer silah yığınaklarıyla uygarlığın yıkımı değil onun barış içinde gelişmesi için uğraşı verecek bir harekettir.

Bu nedenle de barış hareketinin özgür ifade ve özgür örgütlenme haklarını açıkça kullanma olanağı sağlanmadan Türkiye'de demokrasinin kurulmasından söz edemeyeceğimizi söylüyorum. Ancak bu haklar sayesinde barışın, ardında silahlanma yarışının en ateşli savunucularının saklandığı bir cephe olarak kullanılması önlenebilir.

1982 Anayasası, bir barış ortamının yolunu açmak yerine, 1924 ve 1961 anayasalarıyla oluşturulan ve hatta 1971'deki değişikliklerle öngörülenden farklı yeni bir düzenin temelini oluşturmaktadır. Bu yeni düzeni kurmak ve korumak amacıyla, 1982 Anayasası bu sisteme karşı olan tüm fikirleri yasaklamaktadır. Bu yeni düzenin yaratıcılarının öngördüklerinden farklı tüm görüşler zararlı sayılmakta, suçlanmakta, yasaklanmakta ve cezalandırılmaktadır.

Oysa muhalefet hakkı demokrasinin denektaşıdır.

Türkiye'de TCK'nın 141 ve 142. maddeleri bu hakkın uygulanmasını yasaklamaktadır. Bu maddelerin yalnızca belirli politik görüşleri kapsamayıp, iktidardakilerin görüşlerine ters her türlü fikrin ifadesine uygulandıkların en açık örneği bizim Barış Derneğinin maruz kaldığı baskılardır. Eğer demokrasi farklı görüşlerin açıkça tartışılması demekse, o zaman 141. ve 142. maddeler bunun kurulmasını engellemektedir. Ötesi, TCK'nın 140. maddesi devlet çıkarlarına zararlı olabilecek bilgilerin yabancılara verilmesini yasaklamaktadır. Burada ülkemizde demokrasinin kurulması doğrultusundaki ortak çabalarımıza bir katkı olarak samimi görüşlerimizin belirtilmesi bile tamamen keyfi olarak yabancılara sakıncalı bilgilerin verilmesi sayılıp 140. maddeye göre ihanet olarak değerlendirilebilir.

Özetle, Türkiye'de demokrasinin kurulması, vatandaşların iktidara karşı muhalefetlerini açıklayabilmeleri, bunu sözle ve yazıyla özgürce ifade edebilmeleri ve bu muhalefet çevresinde örgütlenebilmeleri hakları temelinde yükselmelidir.

Türkiye'de bu doğrultuda bazı gelişmeler olmuştur, ama gerçek demokrasi hala çok uzaktır. Çok daha fazla ve hızlı değişiklikler yapılmalıdır.

Türkiye'de demokrasiye hızlı bir geçişin başlıca engeli,demokratik hakların önemli bir bölümünü reddeden ve gerçek bir demokrasiye doğru yaklaşımları önleyen 1982 Anayasasının bizzat kendisidir.Bu anayasa böylesi kısıtlamaların sonucu olarak doğacak kaçınılmaz tepkileri bastırmak üzere sivil yönetimin içinde sivil olmayan bir yürütme erki öngörmektedir.

Barış ortamının önkoşulu gerçek bir demokrasi olduğuna göre 1982 Anayasası barış için de bir engeldir.

Eşitsizlik,ayırımcılık,kısıtlı özgürlükler,taraflı ve yetersiz bir adalet sistemi,baskı ve sömürü yalnız savaşın nedenleri değildir.Aynı zamanda topluma dolaylı olarak savaş sonuçlarını dayatırlar.Halk yetersiz beslenme,güvensizlik,yetersiz sağlık koşullarına mahkum edilir.İnsanlar birçok açıdan kısıtlanırlar,potansiyel yeteneklerini geliştiremez,eşit eğitim ve istihdam fırsatlarından yoksun kalırlar.Dolayısıyla da mutluluk ve refah hakları sınırlanır.

Kendilerine güvenleri yokedilmiş,ezilmiş,suskunlaştırılmış insanlar dünyaya yabancılaşır,hatta yaşamın dışına düşerler.Demoralize ve depolitize bir gençlik kendisine ilahlar arama eğilimindedir.Bir umutsuzluk ve güvensizlik duygusu içinde neden ve nereye götürüldüklerini sormadan liderlerin peşinden giderler.

Yaşadıkları toplumun önemli sorunları konusunda söz söyleme olanağından yoksun bırakılan,basın,aydınlar ve saygın liderler susturulduğu için herhangi bir yönver meden yoksun kalan insanlar,ezilen ve sınırlanan gençler,gerçeği arama,hakları için savaşma içgüdüsünü yitirir,gerçek demokrasiyi kuracak güç ve iradeden yoksun kalırlar.Böylesi koşullarda yığınlar barışın nimetlerinden yararlanmaz,tersine savaşın sefaletini yaşar,savaş koşullarının tüm acılarıyla ezilirler.

Burada halen süren davalara ve Türkiye'deki hapishanelerin koşullarına değinmek istiyorum:

Hala sürmekte olan Barış Davasını ele alalım.İki dava birleştirilmiştir ve şu anda 50'den fazla sanık 15 yıla varan hapis cezalarıyla karşıkarşıyadır.1. Barış Davası sanıklarının yattıkları süre şimdiden onları koşullu tahliyeye hak kazandırmaktadır.Onların bir daha hapise girmek zorunda olmadıkları belki de doğrudur.Ama ikinci davadaki kırktan fazla sanığın böyle bir güvencesi yoktur.

Herhalükarda,sanıkların biri veya hepsi için mahkumiyet kararının diğer bazı sonuçları da olacaktır.Bunlardan biri sürgündür.Örneğin tekrar hapise atılmayabilir,ama benim durumumda Konya olmak üzere iki yıl sekiz ay sürgüne gönderilebiliriz.Devlete karşı suçlardan yargılanan kişiler olarak,eğer bizzat başbakanı seyahatimizin hayati önemde olduğuna ikna edemezsek,pasaport alamayız. Yani,mahkumiyet süremi tamamlamış olmama rağmen,ülkeden çıkmama izin verilmeyebilir.

Ama sanık olarak bizim herbirimizin karşılaştığımız sorunların dışında sorunların dışında,bu davaların, konuşmamın başında değindiğim,örgütlenme ve muhalefet özgürlüğüne ilişkin doğurdukları büyük politik sorunlar vardır.

Türkiye'deki hapishane koşullarına gelince:Son zamanlarda hazırlanan raporlar hapishanelerimizdeki koşulların iyileştiği izlenimini vermektedir.Ama geçmiş ve şu anki deneylerimiz bu raporları doğrulamamaktadır.Askeri hapishanelerde işkence ve kötü davranışlar hala yaygındır.Daha dün gazetelerde çıkan bir habere göre,eğer amirlerinin emirlerine göre hareket ettiklerini kanıtlayabilirlerse işkenceden mahkum olan polislerin cezaları,verilen hükmün 1/6'sına indirilecektir.

Bütün bunlara rağmen Türk hükümeti demokrasinin sağlandığını iddia etmektedir.Evet,Türkiye'de demokrasi mevcuttur.Ama şunu kabul etmek zorundayız ki,gerçek anlamda demokrasi ancak Türkiye halkının gönlünde mevcuttur.

Önümüzdeki görev bunu yaşama geçirmektir.

Kişisel ve toplumsal fedakarlıklar gerektirse bile bu görevi üstleneceğiz.Demokrasi için kararlı savaşımımızda Avrupa Konseyini şerefli bir destek ve tavizsiz bir güven ve yüreklendirme kaynağı olarak görüyoruz. ●

VATANDAŞLIK HAKKININ KAYBINA İLİŞKİN NOT

Aralarında pek çok tanınmış kişiliğin de yer aldığı çok sayıda politik sığınmacı olarak yurt dışında bulunan kişinin vatandaşlığının kaybettirilmesine Bakanlar Kurulunca karar verilmiştir.Bugün için,kaç kişinin vatandaşlığının kaybettirilmiş olduğunu gösteren bir istitistikten yoksunuz.Çeşitli kaynaklar bu konuda değişik rakamlar veriyorlar.Ancak hepsinin üzerinde birleştiği bu sayının 1000'in altında olmadığıdır.

Asıl önemli olan olayın nicelik yanından çok niteliksel yanıdır.

Politik nedenlerle kişinin vatandaşlık hakkından yoksun kılınması cumhuriyet tarihinin yeni bir olgusudur.12 Eylül sonrası devletin temel hukuksal yapısı yeniden ve kökten kurulurken öngörülmüş ve yasalaştırılmıştır.12 Eylül öncesinde yürürlükte bulunan 403 sayılı vatandaşlık kanununda böyle bir düzenleme yoktur.Bu yasaya 13 Şubat 1981 tarihinde 2383 sayılı yasa ile fetirilen değişiklik,politik sığınmacıları böyle bir tehdit altına soktumşutr.

Yasada yapılan değişiklikle;doğumla Türk vatandaşı olanlar ile sonradan Türk vatandaşlığını kazanmış olanlar hakkında,vatandaşlık haklarının alınmasına ilişkin yeni bir düzenleme getirmiştir.Buna göre;doğumla Türk vatandaşı olanların,belli nedenlerin varlığı halinde Bakanlar Kurulunca vatandaşlık hakları alınabilmektedir.Ötekilerin de aynı durumda vatandaşlıktan çıkarılabilmelerine karar verilebilmesi öngörülmüştür.

VATANDAŞLIKTAN ÇIKARMA KARARLARININ ORTAK NEDENLERİ

403 sayılı yasanın 25. maddesine (g) bendi olarak getirilen getirilen ek ile 26. maddede yapılan değişiklikler aynı nedenleri içermektedir.Buna göre:

a) Hakkında vatandaşlığın kaybına karar verilecek kişi (M.25) yada vatandaşlıktan çıkarılacak kişi (M.26) yurtdışında bulunmalıdır;

b) Bu kişi yurtdışında iken,Türkiye Cumhuriyetinin;

- iç ve dış egemenliği ile,
- kanunun suç saydığı şekilde iktisadi ve mali güvenliği aleyhine faaliyette bulunacaktır,

c) Yada bu kişi,bu tür faaliyetlerde ülkede bulunmuş ve daha sonra herhangi bir biçimde yurt dışına çıkmış olacaktır.

d) Böylece bu kişi hakkında Türkiye'deki bu faaliyeti nedeniyle;

- kamu davası açılmasına,
- ceza kovuşturmasına
- hükmün infazına

olanak bulunmayacaktır.

e) Bu kişiye yurda dönmesi için duyuru çıkarılacaktır;

f) Duyuruya rağmen üç ay içinde (sıkıyönetim ve olağanüstü hallerde bir ay) yurda dönülmemesi durumunda;

Böylesi bir kişi hakkında Bakanlar Kurulu;

- şayet o kişi doğumdan Türk vatandaşı ise vatandaşlığını kaybettirmeye.
- Türk vatandaşlığını sonradan kazanmış bir kişi ise vatandaşlıktan çıkartılmasına,karar verebilir.

Yasanın 26. maddesinin 2. fıkrası Türkiye'nin savaş halinde bulunduğu bir sırada böylesi faaliyetlerde bulunan kişi doğumdan Türk vatandaşı olsa bile çıkarma kararı verilebileceğini hükme bağlamaktadır.

Değişiklik öncesinde gerek kişi ve gerekse nedenler açısından daha dar kapsamlı bir düzenleme vardır.Sadece Türk vatandaşlığını sonradan kazanmış kişiler vatandaşlıktan çıkartılabilmekteydi.Doğuştan Türk vatandaşı olanlar için herhangi bir düzenleme yoktu.Yani onlar için ne vatandaşlığın kaybına ne de vatandaşlıktan çıkartılmaya karar verilebilirdi.

İkinci olarak;bu faaliyetin devletin iç ve dış güvenliği aleyhine olması gerekirdi.Malî ve iktisadi güvenlik diye bir kavram maddede öngörülmüyordu.

Üçüncü olarak da bu faaliyetin yurt dışında yapılmış olması koşulu aranmaktaydı.Yurt içinde böyle bir faaliyette bulunmuş,sonra yurt dışına çıkmış olanlar maddede öngörülmemişlerdi.Böylece de politik sığınmacılara yönelik,onları kapsayan bir düzenleme 12 Eylül öncesinde yoktur.

VATANDAŞLIĞIN KAYBETTİRİLMESİ İLE VATANDAŞLIKTAN ÇIKARTMA KARARI ARASINDAKİ FARKLAR

Birincisi;yukarıda da belirtildiği gibi,Türkiye savaş halinde olmadıkça doğumdan Türk vatandaşı olanlar hakkında vatandaşlıktan çıkarma kararı verilemez.

İkinci ve en önemli fark;vatandaşlıktan çıkarılan kişinin hiçbir şekilde yeniden Türk vatandaşlığını kazanamamasıdır.Vatandaşlık Kanunu,Türk vatandaşlığıyla ilişkisi çeşitli nedenlerle kesilmiş olanların,sonradan bunu yeniden kazanmalarını olanaklı kılmayı öngörmüştür.Tek fark vatandaşlıktan çıkarılma halinde bulunmaktadır.Vatandaşlık kanununun düzenlenmesi böyle olmakla beraber, mutlak değildir.Çıkarılacak bir af yasasında yapılacak düzenleme ile bu yasaklamaya ayrıcalıklar getirme olanağı vardır.Ama onun dışında,yani bir yasal düzenleme olmadıkça,vatandaşlıktan çıkarılan kişinin yeniden vatandaşlığı kazanması bu kanun çerçevesinde mutlak olarak yasaklanmıştır.

Kaybettirmede ise durum farklıdır.Vatandaşlığı kaybettirilmiş kişinin herzaman için yeniden başvuru hakkı açık tutulmuştur.Vatandaşlığa yeniden alma kararını,kaybettirme kararını veren organ yani Bakanlar Kurulu verecektir.Bakanlar Kurulunun takdir yetkisi vardır.Takdir yetkisi keyfilik anlamına gelmeyeceği için,başvuruyu B. Kurulunun takdir yetkisini kullanarak yanıtlaması zorunludur.Kaybettirmenin hukuksal nedenini ortadan kaldıran bir gelişmeye dayanarak yapılacak bir başvuruya B.Kurulu nun olumlu yanıt vermesi,takdir yetkisinin bu gelişmeyle sınırlı olacağı kabul edilmelidir.Örneğin;bir ceza kovuşturmasının yürütülmesi için çağrılan kişinin,süresinde çağrıya uymadığından vatandaşlığı kaybettirilmiş ise,o kişinin daha sonra çağrıya uyması halinde,yasal gerektirici neden ortadan kalkacağı için vatandaşlığı yeniden kazanma başvurusu kabul edilmelidir.

KAYBETTİRME VE ÇIKARTMANIN SONUÇLARI VE UYGULAMA YÖNTEMİ

Her iki halde de kişi yabancı konumuna geçmektedir.Türkiye'deki malları hazinece tasfiye edilmekte,parası bir milli bankaya yatırılmaktadır.Tasfiye işlemine Danıştay'a başvuru süresi geçtikten veya Danıştay'a dava açılmadığı anlaşıldıktan sonra başlanmaktadır.

KAYBETTİRME VE ÇIKARTMA NEDENİ OLARAK T.C.'NİN İÇ VE DIŞ EGEMENLİĞİ İLE MALİ VE İKTİSADİ GÜVENLİĞİ KAVRAMLARI

Yasada öngörülen bu kavramları yönetmelik açıklamaktadır:

- TCK'nun 125 den 163 (dahil) maddelerine kadar olan bölümde öngörülmüş suçlarla Askeri Ceza Kanununda ayni amaca yönelik düzenlemeler,silah kaçakçılığı,vb. suçlar vatandaşlık kanununda 25. ve 26. maddelerde sözü edilen T.C.'nin iç ve dış güvenliğinin aleyhine faaliyetlerin konusunu oluşturmaktadır.

Bu durumda 141,142,146,163'ncü maddelerde düzenlenmiş eylemlerin sanıkları 403 sayılı yasanın bu maddelerinin tehdidi altında bulunmaktadırlar.Düşüncelerinden dolayı insanlar Türkiye'de hapse yada mezara girme tehdidinin yanısıra vatandaşlığını da kaybettirilmesi tehdidi altında bulunmaktadırlar.

- Ekonomik ve mali güvenlik eylemlerinin konusu ise;mali,döviz,altın,uyuşturucu madde,hileli vergi kaçakçılığı,vb. eylemlerden oluşmaktadır.

Her iki hal için de kullanılan "benzeri" deyimi kapsamın sınırlarını belirsizleştirici bir özellik taşımaktadır.İkinci olarak;yasa **faaliyetten** söz etmektedir. Bu durumda kişinin ülkedeki bir eyleminin niteliksel olarak iç ve dış güvenliğe aykırı olduğunun kararı için mahkeme kararı aranmayacaktır.Burada nitelendirme yetkisi politik bir organa,Bakanlar Kuruluna verilmiş bulunmaktadır. ●

ÇAĞRI

12 Eylül'den sonra politik nedenlerle vatandaşlık hakları ellerinden alınanların isimlerinin dergimize bildirilmesini rica ederiz.

Hukukun saptırılmasına bir örnek daha

ALİ NESİN'E KURULAN TUZAK AZİZ NESİN'İ HEDEF ALIYOR

Aziz Nesin'in oğlu Ali Nesin,dört aylık kısa dönem askerliğini yaptığı Isparta'da,3 Haziran 1986 günü,"üstlerine gıyabında hakaret" ve "askeri yönetmeliklere itaatsizliği teşvik" suçlarından Askeri Mahkemede yargılanmak üzere tutuklanarak Isparta Askeri Cezaevine kondu.8 Temmuz'daki duruşmada avukatları Emin Değer ve Veli Devecioğlu'nun hakimleri red istemlerini kabul etmeyen mahkeme heyeti,yargılama üzerine yayın yasağı koydu.Askeri Yargıtay'ın avukatların itirazını yerinde bulması üzerine,davaya Konya Askeri Mahkemesinde 21 Ağustos günü devam edildi.Konya Askerui Mahkemesi,yaklaşık üç aydır tutuklu bulunan Ali Nesin'in salıverilmesine karar verdi. Bir dahaki duruşma tarihi ise 9 Eylül olarak saptandı.

Her türlü yasa çiğnenerek,bir grup MHP'li erin ihbarlarına ve kaba tehdit altında alınan ifadelere dayandırılmak istenen bu dava 12 Eylül hukuk düzeninin küçük ama çarpıcı bir örneğini oluşturuyor.Bu nedenle, avukatların hakimleri red istemi ile verdikleri dilekçeden alıntıları belge olarak yayınlıyoruz.

"Bizler bugün "Adalet Üçlüsü"nün savunma makamında bulunuyoruz;ancak çok yakın zamanlara dek yargı organı içinde resmi görevliler olarak uzun yıllar hizmetten sonra ayrılmış,adalete hem gönül hem de ömür vermiş insanlarız.Bu nedenle,yasaların tanıdığı bir hakkın olağan ve doğal sonucu bile olsa,Yargılama Yöntemi Yasamızın gerek çesinde yazıldığı gibi "En meşru haklardan"biri de sayılsa,bir yargıcın ya da bir mahkeme kurulunun reddindeki anlamın önemi karşısında,bunun büyük bir özenle kullanılması gereğine inanırız."

(...)

"Red dileğimizin gerekçelerini -ayrıntıya girmeden- şöylece özetleyebiliriz:

1- Dava dosyalarının mahkemeye verilmesinden sonra tensiple tanıklar çağrılırken,hazırlık aşamasında ifadesi alınan tanıklardan yalnızca aleyhte beyanları olan kişiler istenmiş,diğerleri davet edilmemiştir.(16.5.986 ve 3.6.986 tarihli tensip tutanakları).

Bu çarpıcı ayırım,dosya incelenirken hemen dikkati çektiğinden daha duruşma başlamadan önce Sayın Yargıcın odasına gidilerek kendilerinden sorulmuş,duruşma dışında dosya hakkında konuşmak istemediği gerekçesiyle sorumuz yanıtsız bırakılmıştır.

"kamu tanığı" olarak çağırılan bu kişilerin bir bölümünün,tanık kavramıyla ilgilerinin bulunmadığı,olayların odağında "taraf","hasım" ve hatta onların tertipleyicisi oldukları,gerek hazırlık ifadeleri ve gerekse mahkemedeki anlatımlarından açıkça belli olduğu halde,tarafsız tanıklar çağrılmayarak davanın,bu kişilerin etkisi ve ağırlığı altında kalmasına,dolayısıyla yeterince aydınlanmasına olanak verilmemiştir."

(...)

"Duruşma boyunca tanık dinlenmesine ilişkin genel kurallar ile 353 Sayılı Yasanın 178. maddesi sürekli ihmale uğramıştır.Tanıklar söze başlar başlamaz çoğu kez hemen sözü kesilerek telkin edici çeşitli sorularla belli yanıtlar vermeye âdeta zorlanmışlardır.Oysa bilindiği gibi tanık önce **sözü kesilmeden** dinlenir;eğer konunun daha fazla "tenvir"i gerekiyorsa,ancak o zaman ve bu neden le sorulabilir.

Hele belli amaçlı,yön verici sorular kesinlikle sorulamaz ve bu tutum yargılama makamının yansızlığı ile asla bağdaştırılamaz.Oysa,duruşmalar boyunca bu tür olaylar sıklıkla meydana gelmiş,Sayın Duruşma Yargıcı zaman zaman da bizlerle açık tartışmaya girmiştir.

Örneklemek gerekirse;tanık Çetin Karakoç'un dinlenmesi sırasındaki olay belirtilebilir.Bu tanık tek iğneyle bazı hastalıkların bulaşabileceği yolunda genel bir kaygının söylenti şeklinde varlığını anlatırken,"Aşı olmayın diye askerler arasında söyleniyordu,kim söyledi bilmiyorum" dedi.Ve bu sözleri iki kez yineledi.O zaman yargıç ısrarla "Bu sözleri Aliden mi,Sevandan mı duydun" dedi.Bunun üzerine usul hakkında söz istedik.Yargıç söz vermemekte direndi.Kendisine "Bunlar karara etkili olur" dediğimizde "Temyiz edersiniz" yanıtını verdiler."Şimdiden ne biliyorsunuz,belki beraat ederler" dediğimizde de aynı yanıtı tekrarladılar;ama öfkeyle:"Temyiz edersiniz"

Biz bu sözlerden,kararın önceden verilmiş olduğu gibi bir izlenim edindik ve derin bir kaygıya kapıldık."

4- Önce müşteki komutanlar,sonra As. savcı ve en sonunda da Sayın Mahkeme tarafından belirlenen sözde "kamu tanıkları" tam on saat,yani tanık başına ortalama bir saat süreyle dinlenmişlerdir.Hem de kendilerinin özel "yorum"larına ve değerlendirmelerine de fırsat verilerek...

Ancak,hazırlıkta ifadeleri alındığı halde mahkemeye çağrılmayan öteki tanıklarla,bizim,bölümken gelişigüzel gösterdiğimiz tanıkların çağrıldığı oturumda bunların serbest anlatımlarına fırsat tanınmadan kısa ve kesin sorularla,aynı biçimde yanıt vermek durumunda bırakılmışlardır.Böylece,kimi tanıklar 10 dakikadan daha az süreler içinde ifadelerini tamamlamışlardır. (...)

5- Daha önce dinlenmiş olan "Kamu tanıkları"ndan kimileri açık çelişkilere düştükleri,hatta mahkemede tam tersine beyanda bulundukları (tanık Yusuf Erdemir gibi) halde,bunlara gösterilen hoşgörü,savunma tanıklarından esirgenmiş,bazıları (Gürsel Sağlamöz gibi) duruşma yargıcı tarafından "Atarım haa!" denilerek açıkça korkutulmuştur."

(...)

11- Sayın Mahkemenin yansızlığı konusundaki kaygılarımızın nedenlerinden biri de,tanıklardan Rıfat Atak'ın dinlenmesi sırasındaki yöntemidir.

Bu tanık,"kamu tanıkları" arasında 8. sırada dinlenmiştir.Ve 34 sanık içinde müvekkil Ali Nesin'in kcmutanlarına sövdüğünü söyleyen tek tanıktır.Bu bakımdan ifadesi yaşamsal bir önem taşımaktaydı.Mutlaka en büyük bir dikkatle dinlenmesi gerekiyordu.

Ve de yargılamanın tüm kuralları gözetilerek...

Ancak,Sayın Duruşma Yargıcı,daha önceki itirazlarımızı unutarak bu çok önemli tanığı hiç dinlemeden,kendisi "Ben bu konuda hazırlık tahkikatı sırasında Askeri Savcıya ve Disiplin Mahkemesine ifadeler vermiştim,aradan zaman geçti,mümkünse o ifadelerim okunsun dedi" diye yazdırdı.Ve aleyhteki eski ifadelerini okuyarak onları tekrar ettiğini bildiren beyanlarını tutanağa geçirdi.

Oysa,333 Sayılı Yasanın 178. maddesi hiç bir durak samaya yer bırakmıyacak denli açık ve kesindir.Tutanağa yazılması gereken noktaları birer birer açıklayan bu madde şöyle demektedir:"Tutanak,duruşmada geçen iddia ve beyanları... **(tanıkların) evvelce bir hakim tarafından alınmış ifadeleri yoksa AĞIZLARINDAN ÇIKTIĞI GİBİ davayı aydınlatmaya yarayan sözlerini...** kapsar ve duruşmada yargılama usulünün esaslı kurallarına uyulduğunu da gösterir."

Bu yasal kuralların hiç birine uyulmamıştır.Bizim tepkimizi dile getiren sözlerimiz de tutanaklara geçirilmemiştir."

(...)

"Ulusumuzun onur duyabileceği pırıl pırıl bir beynin ellerine suçsuz yere kelepçe takılmıştır.Şu anda bizim için temel sorun ADALET'tir.Yürekten sarsılmış insanların acısıyla **adalet arıyoruz:"Yansız bir mahkemede yargılanma hakkı"mızı arıyoruz ve SİZLERİ REDDEDİYORUZ?**

Eğer Türkiyemizde adalet varsa,onu mutlaka bulacağımıza da kuşku yoktur.Bu haksızlığa sonuna dek direneceğiz."

ALİ NESİN İÇİN ÇAĞRI

Kalifornia Üniversitesi (Berkeley) Matematik Bölümünde öğretim üyesi olan Dr. Ali Nesin,3 Haziran 1986 günü,"üstlerine gıyabında hakaret" ve "askeri yasalara itaatsizliği teşvik" suçlarından,Isparta Askeri Mahkemesince tutuklanmıştır.Tutuklandığında Ali Nesin Isparta'da dört aylık askerliğini yapıyordu.

Yaygın kanı,Ali Nesin'in,seçkin bir yazar ve rejimin açık bir eleştiricisi olan babası Aziz Nesin'e bir nevi baskı uygulamak için uydurulmuş bir komplonun kurbanı olduğu yolundadır.Savcının hakkında 24 yıl istediği Ali Nesin,mahkemede suçlamaları reddetmiş,bunların ancak söylediği şeyler kabaca tahrif edilerek imal edilmiş suçlamalar olduğunu söylemiştir.Avukatları, suçlamaların, 1980'den beri yasaklanmış aşırı sağcı Milliyetçi Hareket Partisi yandaşı bir avuç askerin ifadeleri üzerine temellendirilmiş olduğuna dikkati çekmişlerdir.Mahkeme,konu üzerine yayın yasağı koymuştur.

Ali Nesin'i hapisten kurtarmaya yardımcı olabilirsiniz.

Aşağıda sunduğumuz sorumlu adreslere yazarak ya da telgraf çekerek **Ali Nesin'in derhal serbest bırakılması ve hakkındaki tüm iddialardan vazgeçilmesini** istemenizi, üyelerinize bu konuda çağrıda bulunmanızı;ayrıca Ali Nesin'in kendisine ve babası Aziz Nesin'e yazarak ya da telgraf çekerek dayanışmanızı belirtmenizi rica ediyoruz.Ali Nesin'e mesleki yayınların gönderilmesin de yarar vardır.Ali Nesin'in özgeçmişi ve dava safahatina ilişkin kimi belgeleri size ayrıca gönderiyoruz.

Davanın aceleyle sonuçlandırılıp,Ali Nesin'in bir an evvel mahkûm edilmesi gibi bir eğilim sezildiğinden, bunları **bir an evvel yapmanızda** yarar bulunduğu kanısındayız.

Dostça selamlarımla.

Türkiye Aydınları İle
Dayanışma Girişimi adına

Prof. Dr. Server TANİLLİ

Adresler:

Orgeneral Nejdet Üruğ
Genel Kurmay Başkanlığı
Ankara,Turkey

Başbakan Turgut Özal
Başbakanlık
Ankara,Turkey

Ali Nesin
Isparta Askeri Cezaevi
Isparta,Turkey

Aziz Nesin
Aziz Nesin Vakfı
P.K. 5 Çatalca
İstanbul,Turkey

ALİ NESİN'İN KISA ÖZGEÇMİŞİ

Ali Nesin 1956 yılında doğdu.Ortaokulu İstanbul'da St. Joseph'de,liseyi ise İsviçre'de,Lozan kentinde okudu.Daha sonra Paris (IV) üniversitesinde matematik öğrenimi yapan Ali Nesin,Matematik ve Lojik doktorasını Yale (ABD) üniversitesinden aldı.Ali Nesin ABD'nin en seçkin üniversitelerinden olan Berkeley'de "Assistant Professor" olarak görev yapıyar.

ALİ NESİN'LE DAYANIŞMA

Ali Nesin'in tutuklanması haberi üzerine Amerikan Matematikçiler Derneği (AMS) İnsan Hakları Komisyonu başkanı Prof. Chandler Davis Türkiye Aydınları ile Dayanışma Girişimi'ne telgrafla başvurarak ne yardımda bulunabileceklerini soruyordu.Bir yandan da Amerikan Matematikçiler Derneği Başkanı Aziz Nesin'e dayanışmalarını belirten bir telgraf gönderdi.

Prof. Server Tanilli'nin tüm matematik dernekleri, öğretim üyesi ve bilim adamları örgütlerine ulaştırılan çağrı mektubunun Türkçesi'ni ilişikte sunuyoruz.

Ayrıca,AMS İnsan Hakları Komisyonu'nun Türkiye'nin ABD Büyükelçisi Şükrü Elekdağ'a gönderdiği mektubu da yayınlıyoruz.

Bunların yanısıra Berkeley üniversitesinden aralarında John Addison ve AMS Başkanı Leon Henkin'in de bulunduğu 20 matematikçi Ali Nesin'in serbest bırakılması için Başbakan Özal'a mektupla başvurdular.

ŞÜKRÜ ELEKDAĞ'A MEKTUP

Ekselansları;

Genç Türk matematikçisi Ali Nesin,araştırma alanında büyük bir saygınlığa sahiptir.Meslektaşları ve arkadaşları,ağır suçlamalar altında Isparta'da yargılanmayı beklediği haberi üzerine derin kaygıya kapılmışlardır. Böyle bir durum,uluslararası düzeyde,tüm matematikçileri ilgilendirecek bir konudur.Bu nedenle sizden,Dr. Ali Nesin'in tutukluluk koşulları ve hakkındaki davanın safahatı hakkında acilen bilgi rica ediyoruz.Bu konudaki yanıtınızı,

Prof. Chundler Davis
78 Alexander Street
Princeton NJ 08540

ve

Prof. Joshua Leslie
Dep. of Mathematics
Northwestern Uni.
Evanston III. 60201

adreslerine gönderebilirsiniz.

Bu konuya göstereceğiniz ilgiye büyük değer verdiğimizi bilmenizi isterim.

Saygılarımızla

Başkan,Chandler Davis
Amerikan Matematikçiler Derneği
İnsan Hakları Komisyonu

Türkiye Aydınlarıyla Dayanışma Girişimi
Postfach 2106, 3550 Marburg

Hesap Numarası: D.LÜDERWALDT
Konto no:93640-606
BLZ:500 100 60
POSTGIROAMT FRANKFURT

haber bülteni

İnsan Hakları Derneği 17 Temmuz 1986'da kuruldu

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ'NİN ORGANLARI

İnsan Hakları Derneği'nin Kurucular Kurulu,Derneğin organlarını oluşturdu.Buna göre;

GENEL YÖNETİM KURULU'na

Nevzat HELVACI,Leman FIRTINA,Akın BİRDAL,Aykut BAŞÇIL,Vecihi TİMUROĞLU,Nuri KARACAN,Bekir DOĞANAY,İbrahim AÇAN,Erbil TUŞALP,Gülten AKIN ve Şaziment SÜLEKOĞLU seçilmişlerdir.

Genel Yönetim Kurulu da kendi arasında iş bölümünü şöyle yapmıştır:

Genel Başkan : Nevzat HELVACI
Genel Başkan Yrd. : Leman FIRTINA
Genel Sekreter : Akın BİRDAL
Genel Sekreter Yrd. : Aykut BAŞÇIL
Genel Sayman : Vecihi TİMUROĞLU

DENETLEME KURULU

Ali BOZKURT
Jülide GÜLİZAR
İzzet Eray

ONUR KURULU

Halit ÇELENK
Cevat GERAY
Veli DEVECİOĞLU
Emin DEĞER
Didar ŞENSOY

İNSAN HAKLARI DERNEĞİNİN KURULUŞU İLE İLGİLİ BASIN AÇIKLAMASI

İnsan Hak ve Özgürlüklerinin Korunması ve Geliştirilmesi gereğini duyan bizler,bu konularda çalışmalar yapmak üzere,İNSAN HAKLARI DERNEĞİ'nde bir araya geldik.

Bu derneğin kurucuları olarak,ülkemizin imzaladığı Uluslararası Belgelerde yer alan,insanlığın özgürlük mücadelesi tarihinden ve insan olma onurundan kaynaklanan,Uygar Dünyanın benimsediği çağdaş özü ile belirlenen İNSAN HAKLARININ toplumumuzda tüm boyutlarıyla yaşama geçirilmesi için uğraş vermek amacı ile çalışmalar yapacağız.

Derneğin amacı doğrultusundaki etkinliklerini gerçekleştirmeyi çağımıza,ülkemize ve toplumumuza karşı insan olmanın hak ve sorumluluklarını yerine getirmenin bir gereği sayıyoruz.

Bizler,yurdumuzda temel hak ve özgürlükler başta olmak üzere insan hakları ve ihlallerini araştırıp,saptayıp,önlenmesi yolunda her türlü girişimde bulunacağız.

iç hukukumuzunbTürkiye Cumhuriyetince imzalanmış,insan hakları konusundaki uluslararası belge ve antlaşmalarla çelişen yada bağdaşmayan hükümlerin ayıklanması,çağdaş koşul ve yaklaşımlar doğrultusunda düzenlenmesi için çaba göstereceğiz.

Bizler tüm hükümlübtutuklu ve gözetim altında bulunanların,ırk,renk, cinsiyet,dil,din ve siyasal görüş ve inanç ayrımı gözetmeksizin,yaşamlarının insan onuruna yaraşır maddi ve manevi koşullar içinde geçmesi için her türlü çabayı vereceğiz.

Bizler,ülkemizde imzalanmış belgelerdeki insan haklarının yerine ge, tirilmesinin yanı sıra,insan haklarının ihlallerinden ötürü yurttaşlarımızın Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna kişisel başvuru hakkının tanınmasına çalışacağız.

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ'nin, amaç ve etkinliklerinin yaşama geçirilmesindeki güç,bu hak ve görevlerinin bilincinde olan insanlarımız olacaktır.